

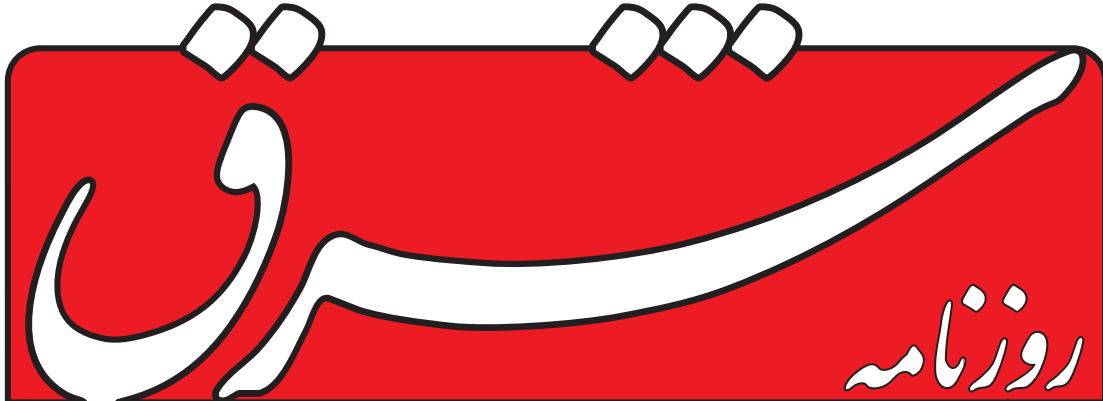


کامبیز نوری

حقوق دان

«رود به حزیم خصوصی مردم مسئولیت سنگین شرعی و قانونی دارد و باید دقت کرد که کجا انجام این کار ضرورت دارد... سخن بسیار درستی است که روز گذشته رئیس قوه قضائیه بیان کرده است. «حزیم خصوصی» مفهوم بسیار مهمی است که پایه در اصل بیست و دوم قانون اساسی دارد. حزیم خصوصی بخشی از زندگی هر فرد است که دیگران اجازه ورود یا تعرض به آن را ندارند و عرف حدود و مصادیق آن را معلوم می‌کند. زندگی مالی، مسکن (موقت یا دائم) داخل اتموبیل، عقاید و... از موارد حزیم خصوصی اند. یکی از مهم‌ترین مصادیق حزیم خصوصی چهره افراد است. چهره اگر چه در معرض دید دیگران قرار دارد، ولی دیواری پنهان آن را از تعرض دیگران مصون می‌دارد. هیچ‌کس مجاز نیست بدون اجازه قبلی از دیگران عکس یا فیلم تهیه کند. به‌طور خلاصه تنها استثنای مهم حزیم خصوصی شامل شخصیت‌ها و مقامات است. این دسته از افراد به دلیل آنکه منابع قدرت را در اختیار دارند، حزیم خصوصی بسیار کوچک‌تری دارند. زندگی مالی آنها، یا چهره آنها حزیم خصوصی نیست و می‌توان از آنها خبر یا عکس و فیلم تهیه کرد. دلیل این استثنا حفظ نظارت عمومی برای جلوگیری از سوءاستفاده از قدرت است. اما قواعد حزیم خصوصی مانند خیلی از دیگر قواعد حقوقی در ایران وارونه شده است. موارد متعددی وجود دارد که بدون مجوز قضائی و قانونی حزیم خصوصی افراد نقض می‌شود. درحالی‌که مستنبت از اصل ۲۳ قانون اساسی عقاید افراد از مهم‌ترین مصادیق حزیم خصوصی است، در گزینش‌ها پرسش‌های متعددی که عقاید فرد را تفحص می‌کند، نقض حزیم خصوصی است. در بررسی صلاحیت‌ها در انتخابات‌های مختلف نیز این نقض رخ می‌دهد و بسیاری از افراد به دلیل عقاید خود از نامزدی در انتخابات محروم می‌شوند. دانشجویان زیادی بوده‌اند که به خاطر عقایدشان به‌طور موقت یا دائم از ادامه تحصیل محروم شده‌اند. از دیگر مواردی که خصوصاً در ماه‌های اخیر بسیار مورد بحث بوده است، عکس‌برداری از چهره زنان در کوچه و خیابان است که به بهانه مستندسازی برای مراقبت از حجاب انجام می‌شود. این مورد از موارد نقض آشکار حزیم خصوصی است. گاهی مأموران انتظامی و گاهی نیز افرادی در لباس‌های عادی درحالی‌که گوشی موبایل خود را در دست دارند، در معاینه عمومی از زنان تصویربرداری می‌کنند. ممکن است سوزنه متوجه نشود که کسی درحال عکس‌برداری از اوست. اگر هم متوجه شود، لاقلاً در برابر مأمور انتظامی کاری از او بر نمی‌آید و عملاً نمی‌تواند واکنشی نشان دهد. در عکاسی خبری (فتوژورالیسم) همین قاعده حاکم است. می‌گویم یک عکاس خبری مجاز نیست که از افراد عادی بدون کسب اجازه از آنها عکس‌برداری کند مگر در مکان‌هایی که افراد عرفاً برای تظاهر حضور دارند، مانند ورزشگاه‌ها یا تجمعات خیابانی. مأمور انتظامی یا افراد عادی که به بهانه حجاب مبادرت به تصویربرداری می‌کنند، با عملی نامشروع درواغ حق بر چهره افراد را نقض می‌کنند. قاعدتاً این نوع تصاویر در محاکم نیز نباید مورد استناد قرار بگیرد. این یک قاعده است که دلایلی که به‌طور نامشروع تهیه شده‌اند، قابلیت استناد ندارند و از شمار دلایل خارج‌اند. پرونده‌های فراوانی بوده‌اند که در آنها کسی حرف‌های دیگری را بدون اطلاع او ضبط کرده و به‌عنوان دلیل به دادگاه ارائه داده است اما مورد قبول قاضی قرار نگرفته است. باین‌حال شنیده‌ام که خانم‌هایی به‌خاطر همین نوع عکس‌ها در دادگاه‌ها به عنوان بی‌حجابی محکوم شده‌اند. تمسک به روش‌های غیرقانونی ساخت حقوقی را از بین می‌برد. روش‌های غیرقانونی مبتنی بر زور هستند، نه اراده عمومی. مصونیت حزیم خصوصی از مهم‌ترین حقوق شخصی افراد است. شاید خیلی از افراد عادی به دلایلی مانند کنجاوی یا حتی سودجویی به شکل فردی حزیم خصوصی دیگری را نقض کنند یا مایل به چنین کاری باشند. اما مهم و بسیار مهم‌تر رابطه ساختار قدرت با حزیم خصوصی است. وقتی ساختار قدرت با استفاده از منابعی که در اختیار دارد، حزیم خصوصی افراد را رعایت نکند و با ورود غیرمجاز به حزیم خصوصی اعضای جامعه، محدوده‌های برای قدرت خود قائل نباشد و حدودی برای زندگی مردم ننشاند، امنیت فردی و اجتماعی از بین می‌رود. شاید زور و قدرت بتوانند نقض حزیم خصوصی را به رویه‌های باطل تبدیل کند ولی به همین اندازه نیز قانون و قواعد حقوقی را از بین می‌برد.

چهارشنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۳  
۲۹ شوال ۱۴۴۵  
۸ می ۲۰۲۴  
سال بیست‌ویکم  
شماره ۴۸۲۸  
۲۰ هزار تومان  
۱۲ صفحه



بررسی جایگاه چهره‌های اصلاح طلب راه یافته به مجلس در گفت‌وگو با محمد جواد حق شناس

اقلیت مجلس باید از «جریان سوم» به «نیروی سوم» تبدیل شوند



در «شرق» امروز می‌خوانید: چرا یک جریان به دنبال برساختن بحران در خیابان است؟ • خطر دست پنهان در دانشگاه، دردی که آن را درد نمی‌دانیم • بستن راه نفس ما شهروندان

گزارشی از قراردادهای بزرگ اقتصادی شهرداری تهران با چینی‌ها که موجب انتقاد تولیدکنندگان و کارشناسان شده است

# حاشیه‌های پرهیاهوی «بهشت»

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید



گفت‌وگو با محمد بقایی (ماکان) به مناسبت انتشار کتاب «مولوی، چنان که هست»

## آزاداندیشی در عصر کلاسیک

این گفت‌وگو را در صفحه ۱۱ بخوانید/عکس: آیدین رحیم

### برگزیده‌ها

#### فصلی برای تعامل

نشست رونمایی و بررسی کتاب خاطرات ۱۳۸۰ آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی در «شرق» برگزار شد

در نشست خبری مشترک اسلامی باگروسی مطرح شد

#### توافق مشترک مارس مبنای تعامل ایران و آژانس است

گزارش «شرق» از یک روز تهران‌گردی و روایت شکاف طبقاتی فاحش یک شهر و هزار داستان

#### شهری با چند چهره

گزارش «شرق» از برگزاری نمایشگاه «بومی به وسعت هورالعظیم» در میان تالاب و شزار خوزستان

#### خوزستان باید در ویتترین ایران باشد

چرا حرف‌های مهدی تاج نگران‌کننده است

#### دیروز «زیرساخت» امروز «کرامت زن»

### شروع دوره از نیمه خرداد ماه

## مدرسه‌کاربردنی هنر و علوم ارتباطات «روزنامه شرق»

### دومین دوره آموزشی خود را برگزار می‌کند

ضرورت پیشگیری از صدمات جبران‌ناپذیر بر محیط زیست که تبعات و تالی فساد آن در آلودگی آب و هوا و عارض شدن انواع بیماری‌ها و نارسایی‌های جسمی و روانی بر شهروندان دیده می‌شود، مستلزم اتخاذ سیاست جنایی-تقنینی-قضائی منطبق بر مطالعه و پژوهش در ابعاد مختلف است. در این رهگذر انشای مقررات کیفری و تعریف ضمانت اجرای متناسب با خسارات ناشی از چنین اقداماتی، همراه با پیش‌بینی طرق فوق‌العاده رسیدگی به پرونده‌های مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، مهم‌ترین تکلیفی است که حکومت با آن روبه‌رو است. بدون شک، ادعای امانت‌بودن و تکلیف به حفظ محیط زیست به‌منزله میراث ملی بدون تأمین مقدمات لازم برای محافظت از محیط زیست، مصداق ضرب‌المثل عالم بی‌عمل به چه ماند، به زبور بی‌عسل است. بیرو چنین ضرورتی، مستند به قوانین حاکم بر حوزه محیط زیست دستگاه قضائی می‌تواند با دادرسی عادلانه و منطبق بر قانون در مسیر تخریب محیط زیست و آلودگی آب و هوای سرزمینی موانع مؤثری ایجاد کند. ماده ۱۰۵ قانون برنامه سوم توسعه حکم می‌کند: تمام طرح‌ها و پروژه‌های تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی بر اساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی محیط زیست و مصوبه هیئت وزیران مورد ارزیابی زیست‌محیطی قرار گیرد. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان پروژه‌ها الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهده سازمان برنامه و بودجه است. تنفیذ مفاد این ماده در ماده ۷۱ قانون برنامه چهارم توسعه مؤید اهمیت توجه به بایسته‌های زیست‌محیطی در اجرای پروژه‌های عمرانی، صنعتی و... است که در این مقطع نهاد‌های مدنی، فعالان زیست‌محیطی، دستگاه‌های دولتی مرتبط با موضوع و هریک از شهروندان حق دارند با طرح دعوی در محاکم قضائی عملیات اجرایی طرح یا پروژه‌ای که بدون توجه به قوانین زیست‌محیطی آغاز شده را متوقف کنند. همان‌طور که چندی پیش در استان کهگیلویه و بویراحمد شهرستان یاسوج، دادگاه حقوقی مستند به قوانین مرتبط و با اشاره به مفاد عهدنامه‌های بین‌المللی و مصوبه مورخ ۱۱ شهریور ۱۴۰۲ هیئت وزیران که اجرای هرگونه پروژه ناشی از طرح تملک دارایی سرمایه‌ای را که فاقد مجوز زیست‌محیطی است، ممنوع می‌داند، حکم به ابطال قرارداد اجرائی طرح تملک دارایی سرمایه‌ای سد نیروگاه خراسان داد.

### یادداشت

## تکلیف مردم و حکومت در محافظت از محیط زیست



محمدجواد جعفرپور

وکیل دادگستری

طرح و پیگیری است. دستگاه قضائی می‌تواند در زمان برخورد با جرائم زیست‌محیطی با رویکرد عدالت ترمیمی سیاستی اتخاذ کند تا ضمن جبران ضرر و زیان وارده بر محیط زیست، از مطرح شدن مکرر چنین پرونده‌های پیشگیری ترمیم عدالت ترمیمی در نظام قضائی ایران به‌عنوان گفتمانی در حل‌وفصل پرونده‌های کیفری با نگاهی بزه‌دیده‌محور در مسیر صلح و سازش اصحاب دعوی یا در نظر گرفتن منافع جامعه و جبران زیان تحمیلی به مجنی علیه (بزه‌دیده) می‌تواند در جرائم زیست‌محیطی با هدف اعاده وضع به سابق و در صورت عدم امکان ترمیم آسیب‌های وارده، جبران ضرر و زیان تحمیلی بر محیط زیست در پرتو اصل «آلوده‌کننده باید خسارت بپردازد» کارکرد مؤثری اتخاذ کند. بیرو کارکرد تعریف‌شده برای دولت در تحقق عدالت ترمیمی، دولت مکلف است به‌عنوان یک احیاگر همان‌طور که در اصل ۲۲ اعلامیه انسان و محیط زیست موصوف به اعلامیه استکهلم تصریح شده، وارد عمل شده و این تکلیف را به نحو مطلوب ادا کند. ماده اخیرالذکر تصریح دارد که: دولت‌ها باید در توسعه بیشتر حقوق بین‌الملل، درباره مسئولیت و جبران خسارات قربانیان آلودگی و دیگر صدمات زیست‌محیطی ناشی از فعالیت در محدوده قلمرو خود همکاری کنند. باوجود ضرورت توجه به شاخص‌های عدالت ترمیمی در برخورد با جرائم زیست‌محیطی این نکته شایان توجه است که مجرمان زیست‌محیطی از دو منظر گونه و گستره، چالش‌های مهمی را در اعمال این نهاد قضائی تولید می‌کنند. اگرچه اشخاص حقیقی نیز در زمره مجرمان زیست‌محیطی شناخته می‌شوند اما چالش اساسی و بااهمیت زمانی است که اشخاص حقوقی، خاصه آن دسته که به دولت و حکومت وابسته هستند، مرتکب جرائم زیست‌محیطی می‌شوند. از منظر گستره بزه‌کاران زیست‌محیطی، این بزه‌کاران بسیار پراکنده و گسترده‌اند طوری که باید برای ایشان عنوان فعالیت مجرمانه مشترک اتخاذ کرد. برای نمونه در جرم آلودگی هوا، علاوه بر کارخانه‌هایی که به‌طور مستقیم سبب آلودگی می‌شوند، برخی شهروندان نیز به نحای مختلف در افزایش و گسترش آلودگی ایجادشده، مؤثر هستند و به همین سبب در برخی مواقع ممکن است پدیده زیست‌محیطی به‌طور مستقیم حاصل فعالیت مجرمانه شخصی نبوده و بنابراین به‌سادگی نمی‌توان یک شخص را مسبب وقوع آلودگی دانست تا برای او قائل به مسئولیت کیفری یا مدنی شد.

- مروری بر اندیشه‌ها و نظریات اقتصادی برای روزنامه نگاران و پژوهشگران اقتصادی | سعید لیلان
- اقتصاد رسانه | حجت میرزایی
- خلاقیت و نوشتن از خیابان (روایت‌هایی که در کف خیابان شکل می‌گیرند) | علی دهقان
- واکاوی موازین قانونی فعالیت‌های مطبوعاتی | مهدی صاحبی پسندیده
- کمی گفتگو درباره جامعه ترسناک بی‌گفتگو | شهاب‌الدین طباطبائی
- آموزش عکاسی پایه | مهرداد شیخانی
- تولید محتوای مولتی‌مدیا در رسانه و شبکه‌های اجتماعی | سینا رحیم پور
- رسانه و جنسیت | شهرزاد همتی
- گرافیک مطبوعات | حسین توکلی

برای ثبت نام و کسب اطلاع در مورد کلاس‌ها به شماره زیر در واتساپ پیام دهید

۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴

۴ صفحه

۴ صفحه